

Izabela Emerling

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
Wydział Finansów i Ubezpieczeń
Katedra Rachunkowości Międzynarodowej
izabela.emerling@ue.katowice.pl

KSZTAŁTOWANIE WYNIKU FINANSOWEGO PRZEDSIĘBIORSTWA A OSZUSTWA FINANSOWE

Streszczenie: Przedsiębiorstwa w toku prowadzenia działalności gospodarczej mogą zgodnie z zasadami prawa stosować pewne prawa wyboru. Jedno z nich dotyczy sposobu ustalania wyniku finansowego. Jednak niejednokrotnie prawa te są nadinterpretowane. Wówczas jednostki wykorzystując pewne instrumenty polityki bilansowej działają w granicach prawa lub nawet opuszczają się jego łamania. Celem artykułu jest przedstawienie możliwości kształtowania wyniku finansowego, niekiedy w sposób wykraczający poza normy etyczne.

Słowa kluczowe: wynik finansowy, prawa wyboru, błędy księgowe, oszustwa księgowe, etyka.

Wprowadzenie

W związku z obowiązującymi regulacjami prawa w Polsce, każdy podmiot gospodarczy ma obowiązek prowadzenia ewidencji swojej działalności. Ustawodawca pozostawia jednak przedsiębiorcom szereg możliwości co do sposobu prowadzenia polityki bilansowej. Jednostki w trakcie swojej działalności w realizacji celów gospodarczych, czyli osiągnięcia zysku i kontynuacji działalności, działają w granicach prawa bądź też przekraczają granicę legalności swoich działań i dopuszczają się manipulacji danymi finansowymi. Granica ta niejednokrotnie bywa niezwykle cienka, a jej wyznaczenie bardzo trudne, gdyż oparte jest na niepoliczalnych wartościach, takich jak moralność czy etyka.

Celem artykułu jest przybliżenie tematyki wyniku finansowego oraz wskazanie pewnych rozwiązań pozwalających na kształtowanie wyniku, a także przedsta-

wienie możliwości, ryzyka i konsekwencji dla wyników przedsiębiorstw dopuszczania się oszustw finansowych.

Zastosowane metody badawcze opierają się na studiach literaturowych z badanego zakresu oraz analizie sprawozdań finansowych badanej spółki. Podjęto również próbę oceny wpływu podjętej decyzji zarządu dotyczącej możliwości kształtowania wyniku finansowego. Podstawową hipotezą badawczą jest założenie, że sposób ujęcia operacji gospodarczych i zastosowane wybory mają wpływ na wyniki finansowe przedsiębiorstw. Weryfikacja powyższej hipotezy badawczej jest głównym celem tego artykułu.

1. Wynik finansowy jako ważny element sprawozdania o sytuacji finansowej przedsiębiorstwa

Sprawozdanie finansowe jest bardzo ważnym źródłem informacji finansowych niezbędnych dla procesów decyzyjnych w przedsiębiorstwie. Zgodnie z MSR 1 celem sprawozdania finansowego jest dostarczenie takich informacji o sytuacji finansowej, wynikach działalności oraz zmianach sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, które będą użyteczne dla szerokiego kręgu odbiorców przy podejmowaniu decyzji gospodarczych oraz formułowaniu sądów i opinii, mających prowadzić do realizacji celów przedsiębiorstwa.

Tabela 1. Zawartość informacyjna sprawozdania finansowego

Zawartość informacji	Zastosowanie
o sytuacji finansowej	ocena płynności i wypłacalności – ocena przyszłych potrzeb kredytowych, zdolności do wypracowania środków pieniężnych, do regulowania zobowiązań w terminie
o wynikach działalności	ocena dokonań, rentowności – ocena zmian zasobów oraz efektywności ich wykorzystania
o zmianach sytuacji finansowej	ocena zdolności do wypracowania środków pieniężnych oraz potrzeb z zakresu ich wykorzystania w danym okresie sprawozdawczym

Źródło: [Walińska, 2007, s. 53].

Zawarte w nim informacje posiadają cechy, które odpowiadają oczekiwaniom interesariuszy, a wielkości finansowe są dokumentowane, wyceniane i prezentowane zgodnie z zasadami rachunkowości, które są sankcjonowane w formie tak zwanych standardów rachunkowości. Ważnym elementem sprawozdania finansowego jest wynik finansowy. Informuje on o tym czy przedsiębiorstwo jest rentowne czy deficytowe.

Celem działalności każdej jednostki jest maksymalizacja korzyści ekonomicznych, a tym samym maksymalizacja zysku. Efektywność działania spółek

jest przedmiotem szczególnego zainteresowania zarządów. Każda działalność gospodarcza wymaga okresowej analizy, której celem jest ustalenie, czy jednostka osiągnęła zamierzone efekty, natomiast z drugiej strony ma pozwolić na określenie kierunków rozwoju oraz sposobów polepszania wyników jednostki. Stąd też dążenie zarządu do polepszania wyników przedsiębiorstwa. W tym celu zarząd prowadzi odpowiednią politykę rachunkowości wykorzystując obowiązujące normy prawne. Czasem jednak mamy do czynienia z nadinterpretacją prawa, lub wręcz z wykorzystywaniem luk prawnych.

2. Polityka bilansowa i jej instrumenty kształtujące wynik finansowy

Normy prawne obowiązujące w naszym kraju zawierają konkretne regulacje dotyczące organizacji oraz funkcjonowania rachunkowości. Z drugiej zaś strony ustawodawca daje przedsiębiorcom możliwość wyboru wariantów rozwiązań, pozostawiając również pewne pole swobodnego działania [Kamiński, 2003, s. 7]. Istotny również jest fakt, iż ustawodawca daje przedsiębiorcy możliwość ze skutkiem od pierwszego dnia roku obrotowego, bez względu na datę podjęcia decyzji, na dokonanie zmian dotychczas stosowanych rozwiązań na inne [Sawicki, 2002, s. 5]. Wykorzystanie tych możliwości pozwala przedsiębiorstwu szybciej i łatwiej osiągać założone cele.

Problematyka wykorzystania alternatywnych rozwiązań w rachunkowości, w procesie podejmowania decyzji przez przedsiębiorstwo to polityka bilansowa. Jest ona składnikiem polityki przedsiębiorstwa i instrumentem do realizacji celów przedsiębiorstwa. Służy polityce inwestowania, finansowania, podatkowej oraz informacyjnej [Pope, 2010, s. 88-102]. Do instrumentów polityki bilansowej można zaliczyć m.in. obniżenie zobowiązań podatkowych, pozyskanie kapitału czy maksymalizację wartości przedsiębiorstwa [Kaczmarek, 2008, s. 12]. Kształtują one obraz przedsiębiorstwa prezentowany w sprawozdaniu finansowym, a tym samym wyniki finansowe przedsiębiorstw. Pozwala to wpływać na ocenę różnych aspektów działalności przedsiębiorstwa dokonywaną przede wszystkim przez otoczenie. [Płóciennik-Napierała, 2006, s. 210]. Przedstawia je poniższa tabela.

Tabela 2. Kryteria podziału, klasyfikacja i charakterystyka polityki bilansowej

Kryterium podziału	Klasyfikacja (podział)	Charakterystyka
Forma	materialna polityka bilansowa	Oddziałuje na wartość aktywów i pasywów, a przede wszystkim na wysokość wyniku finansowego wykazanego w rocznym sprawozdaniu finansowym
	formalna polityka bilansowa	Dotyczy głównie sposobu ujęcia, struktury, grupowania i objaśnienia pozycji sprawozdania finansowego
Rodzaje	polityka bilansu handlowego	Obejmuje wszystkie zorientowane na przedsiębiorstwo decyzje nakierowane na „handlowe zamknięcie ksiąg handlowych”, aby osiągnąć cele założone w polityce firmy
	polityka bilansu podatkowego	Są to przedsięwzięcia zmierzające głównie do minimalizacji obciążeń podatkowych
Instrumenty	czasowe polityki bilansowej	Dotyczą prawa wyboru: dnia bilansowego, okresu oddziaływania poszczególnych przedsięwzięć, terminu przedłożenia, zatwierdzenia i opublikowania rocznego sprawozdania finansowego
	materialna polityka bilansowa	Obejmują przedsięwzięcia wpływające na wielkość pozycji aktywów i pasywów, przychodów i kosztów, pozycji w bilansie, metod wyceny majątku trwałego i obrotowego, stosowania rozliczeń międzyokresowych, tworzenia rezerw
	formalna polityka bilansowa	Należą do nich prawa wyboru: sposobu prezentacji danych liczbowych w sprawozdaniu finansowym, postaci rachunku zysków i strat, podziału zysku itp.

Źródło: Na podstawie [Sawicki, red., 2009, s. 26].

Podstawowe trudności w zakresie stosowania polityki bilansowej w Polsce stwarzają liczne, często zmieniane w ciągu roku obrotowego przepisy, zwłaszcza dotyczące podatków. W obecnych warunkach działania polskich przedsiębiorstw są to najczęściej przedsięwzięcia o krótkim okresie skutkowania. Istotną rolę powinny odgrywać przedsięwzięcia oddziałujące w tym samym stopniu na wysokość wyniku finansowego brutto, jak i na podstawę opodatkowania podatkiem dochodowym. Tabela 3 przedstawia podstawowe instrumenty polityki bilansowej, które mają wpływ na kształtowane wyniki przedsiębiorstw.

Tabela 3. Środki materialnej polityki bilansowej

Alternatywy wyceny			
prawa wyboru		swoboda działań	
aktywa	pasywa	aktywa	pasywa
metoda amortyzacji	podział odpisów na emerytury	okres użytkowania środków trwałych	wielkość rezerw w tytulu udzielonych gwarancji
ponadplanowa amortyzacja	wyбір wieku branego jako podstawę przy odpisie na emerytury	rozdzielenie ceny gruntu i budynków z ceny nabycia	wartość określonych rezerw na poszczególne ryzyka
amortyzacja w przypadku ruchomych środków trwałych	wycena zobowiązań w walutach obcych	zakres ponadplanowych odpisów amortyzujących	uwzględnienie wzrostu kosztów po dniu bilansowym
wyбір pomiędzy wyceną według wartości księgowej a wyceną w wartości bieżącej		uwzględnienie wielkości zatrudnienia przy kalkulacji kosztu wytworzenia	wielkość stopy procentowej w przypadku odsetek

Źródło: [Sawicki, red., 2009, s. 30].

Pozostawiona przez ustawę z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (dalej: UoR) swoboda wyboru sposobu ewidencji zdarzeń w ciągu roku obrotowego, skutkująca później adekwatną zawartością informacyjną sprawozdań finansowych, niesie konieczność takiego uzupełnienia ich dodatkowymi wyjaśnieniami, aby dało się je zinterpretować w świetle obowiązujących przepisów. Dane i objaśnienia niezbędne do tego, aby sprawozdanie finansowe rzetelnie i jasno przedstawiało sytuację majątkową i finansową oraz wynik finansowy jednostki zawarte są w informacji dodatkowej [UoR, art. 48] W jej skład wchodzi:

1. Wprowadzenie do sprawozdania finansowego, zawierające opis przyjętych zasad (polityki) rachunkowości, w tym metod wyceny i sporządzania sprawozdania finansowego w zakresie, w jakim ustawa pozostawia jednostce prawo wyboru, oraz przedstawienie przyczyn i skutków ich ewentualnych zmian w stosunku do roku poprzedzającego.
2. Dodatkowe informacje i objaśnienia: do pozycji bilansu, rachunku zysków i strat, zestawienia zmian w kapitale własnym oraz rachunku przepływów pieniężnych za okresy sprawozdawcze objęte sprawozdaniem finansowym, proponowany podział zysku lub pokrycia straty, podstawowe informacje dotyczące pracowników i organów jednostki, inne istotne informacje dla zrozumienia sprawozdania finansowego.

3. Oszustwa finansowe jako niezgodny z prawem sposób wpływania na wyniki finansowe

Od polityki bilansowej, która jest zgodną z literą prawa, należy odróżnić jednak błędy i oszustwa finansowe.

Pojęcie „błąd” oznacza niezamierzoną nieprawidłowość w sprawozdaniach finansowych lub nieujęcie księgowych danych oraz nieujawnienie informacji, spowodowane np. nieprawidłowym zastosowaniem zasad rachunkowości do wyceny, prezentacji, klasyfikacji oraz ujawnienia informacji, nieprawidłowymi szacunkami księgowymi spowodowanymi niewłaściwą interpretacją faktów lub przeoczeniem, pomyłkami popełnionymi przy zbieraniu i przetwarzaniu danych, wykorzystanymi do sporządzenia sprawozdania finansowego [Guy, 2002, s. 38].

Oszustwa finansowe, czyli manipulacje zapisami księgowymi, nie tylko dotyczą sytuacji zaniżania zysków celem obniżenia wysokości świadczeń pieniężnych na rzecz budżetu państwa, tzw. fałszowanie „w dół”, ale również mają na celu ukrywanie słabej kondycji finansowej firm starających się podwyższyć swoją wartość, tzw. fałszowanie „w górę”.

B. Elliott i J. Elliott sugerują, że zarząd przedsiębiorstwa może przygotować informacje zawarte w sprawozdaniach finansowych w sposób satysfakcjonujący raczej jego samego niż akcjonariuszy. Istnieje presja, aby pokazywać rosnące trendy zysku oraz przekonujący bilans. Konsekwencją tego może być takie „[...] wygładzenie wyniku finansowego, aby można było otrzymać pożądaną przez siebie kwotę zysku, przy jednoczesnym wyłączeniu niektórych zobowiązań z bilansu” [Elliott & Elliot, 2000, s. 567]. Natomiast R. Parker zwrócił uwagę, że sprawozdania finansowe mogą być wykorzystywane raczej do wprowadzenia w błąd aniżeli informowania [Parker, 1995, s. 197].

Według Międzynarodowych Standardów Rewizji Finansowej i Usług Zabezpieczających (MSRF 240) definiuje się oszustwo jako: zamierzone działanie podjęte przez jednego lub kilku członków kierownictwa, pracowników lub strony trzecie, które powoduje powstanie nieprawidłowości w sprawozdaniu finansowym. Może ono polegać na: manipulacji, zafałszowaniu lub zmianie danych lub dokumentów, zawłaszczeniu majątku, wyłączeniu lub pominięciu w zapisach księgowych lub dokumentach skutków transakcji, rejestrowaniu transakcji pozornych, niewłaściwym stosowaniu zasad (polityki) rachunkowości.

Wszystkie te działania zaliczają się do przestępstw gospodarczych, gdy łączą je cztery wspólne elementy: dokonuje się ich potajemnie, naruszają one powierzone obowiązki wobec organizacji, dokonuje się ich w celu osiągnięcia pośrednich lub bezpośrednich korzyści majątkowych, powodują straty w aktywach, zyskach bądź zasobach organizacji.

Oszustwo może występować zarówno w interesie właścicieli, jak i zarządu danej jednostki. Zarząd w celu uzyskania wyższego wynagrodzenia, uzależnionego od wymiernych efektów w postaci danych zawartych w sprawozdaniu finansowym, może być zainteresowany wykazaniem lepszego wyniku finansowego. Także właścicielom może zależeć na stworzeniu pozorów, iż spółka ma wyższą od rzeczywistej wartość. Ich działania możemy podzielić na dwa rodzaje:

1. Fałszerstwa dla oszukania organów podatkowych, organizacji samorządowych lub gospodarczych, które mają na celu zmniejszenie opłat, podatków i świadczeń bądź utajenie niedozwolonych interesów itp. Może to polegać chociażby na wykazywaniu lepszych wyników od rzeczywistych, by przerzucić zyski dotyczące poprzedniego lub następnego okresu na okres, w którym dochodzi do powstania ich deficytu. Pozwala to uniknąć skutków progresywności taryfy podatku dochodowego w jednostkach nieposiadających osobowości prawnej.
2. Fałszerstwo dla oszukania osób trzecich, z którym mamy do czynienia w przypadku przedstawienia przez właściciela swojej działalności w świetle korzystniejszym bądź mniej korzystnym niż wynika to ze stanu rzeczywistego.

Przedstawienie firmy w korzystnym świetle następuje zwykle przed sprzedażą przedsiębiorstwa, w przypadku przystępowania nowych wspólników, zamierzonej fuzji, w celu uzyskania kredytu bankowego, jak również dla celów reklamowych i ambicjonalnych. Z kolei niekorzystne przedstawienie sytuacji firmy ma za zadanie oszukanie wierzycieli przy postępowaniu ugodowym, bądź skrzywdzenie wspólników przy podziale zysku [Schneider, 2007, s. 157].

W praktyce znacząca część technik oszustw księgowych dotyczy fałszowania kosztów lub przychodów, co ma bezpośredni wpływ na wynik finansowy jednostki w bieżącym okresie bądź w okresach kolejnych. Znacznie rzadziej oszustwa odnoszą się bezpośrednio do kategorii aktywów i pasywów. W związku z powyższym techniki oszustw są często dzielone jako techniki umożliwiające manipulowanie wielkością kosztów, techniki umożliwiające manipulowanie wielkością przychodów i pozostałe techniki [Kutera, Hołda, Surdykowska, 2006, s. 57].

Przedstawienie sytuacji przedsiębiorstwa w korzystnym świetle może nastąpić w związku z zamiarem jego sprzedaży, chęcią wpływu na poziom akcji, dążeniem do uzyskania przez kierownictwo wysokich notowań przedkładających się na premie, chęcią ukrycia niewypłacalności, przesłanek do ogłoszenia przez firmę upadłości, a także popełnionych nadużyć i strat.

Uzyskaniu pozytywnego wizerunku przedsiębiorstwa sprzyja: wykazywanie względnie wysokiego zysku w celu zaprezentowania możliwości rozwojowych jednostki, zaniżanie amortyzacji aktywów trwałych, zaniżanie wartości biernych rozliczeń międzyokresowych, wysokie szacowanie wartości remanentów czy też wykazywanie towarów przekazanych w komis jako już sprzedanych [Emerling, 2014, s. 52].

Zbyt pozytywny obraz przedsiębiorstwa może wywołać skutki odwrotne do zamierzonych, powodując np. żądanie wierzycieli wypłaty wyższych odsetek od zaciągniętych zobowiązań.

Prezentacja tendencyjnie negatywnego wizerunku sytuacji jednostki sprzeczna się z wykazaniem gorszych wyników bądź gorszego stanu majątkowego firmy. Celem takich działań może być np. ograniczenie lub uniknięcie zobowiązań podatkowych. Tendencyjnie negatywny obraz sytuacji przedsiębiorstwa można uzyskać poprzez wykazanie możliwie niskiego zysku, braku płynności finansowej, utworzenia wysokich rezerw na zobowiązania, utrzymania odpisów lub wypłat z zysku na możliwie niskim poziomie, wykazania straty bilansowej, ustalenia stałej procentowej stawki dywidendy mimo osiągnięcia relatywnie wyższego zysku [Sawicki, red., 2009, s. 26].

4. Oszustwo finansowe i jego wpływ na wynik badanej jednostki

Wykrywanie nadużyć gospodarczych jest dość skomplikowanym procesem. Wymaga nie tylko dogłębnej wiedzy z dziedziny prawa, finansów i rachunkowości, ale również umiejętności łączenia pewnych faktów oraz pozyskiwania stosownych dokumentów źródłowych. Należy też zaznaczyć, że pomysłowość osób stosujących w praktyce manipulacje niekiedy wyprzedza wiedzę i świadomość osób kontrolujących. Im bardziej konkurencyjne warunki życia gospodarczego, tym niestety coraz mocniej wyrafinowane i lepiej ukrywane oszustwa finansowe.

Spółka Y jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością prowadzącą działalność usługową. Spółka należy do międzynarodowego koncernu, a jej właścicielem jest spółka niemiecka. Właściciel zawarł umowę z prezesem spółki Y, z której wynika, że jeżeli spółka Y wypracuje zysk w wysokości minimum 250 000,00 zł w trakcie miesiąca to kadry zarządzającej spółki składającej się z sześciu osób przysługuje łączna premia w wysokości 10% całego wypracowanego w danym miesiącu zysku. Zysk ten jest wykazywany w raportach, które co miesiąc spółka przesyła do właściciela. Jak wynika z raportu w miesiącu styczniu wyniósł on 235 828,83 zł, w lutym, 342 080,60 zł, a w marcu 577 909,43 zł.

Jak wynika z powyższych danych, wynik operacyjny spółki w miesiącu styczniu nie osiągnął poziomu, który z godnie z umową pozwalałby na przyznanie premii kadry zarządzającej spółki. Z kolei w miesiącu lutym wypracowany zysk pozwala na uzyskanie premii.

Kadra zarządzająca, mając świadomość, że ze względu na różnego rodzaju czynniki miesiąc styczeń jest miesiącem słabszym pod względem ilości zleceń, a co za tym idzie wielkości przychodu i zysku, oraz że wielkość wyniku niewiele różniła się od wymaganego do osiągnięcia premii dopuściła się manipulacji. Manipulacje te dotyczyły tworzenia rezerw.

Tabela 4. Wybrane pozycje sprawozdania spółki Y

Przybliżona wartość brakująca do uzyskania premii		15000	
Stanowią % rezerwy		73%	
Konta wynikowe	Utworzone rezerwy w miesiącu styczniu	Przeniesienie rezerwy na kolejny miesiąc	Pozostała rezerwa
Rezerwa – opłaty certyfikacyjne	9 355,81	6 791,12	2 564,69
Rezerwa – wynagrodzenia UZ	11 309,00	8 208,88	3 100,12
SUMA	20 664,81	15 000,00	5 664,81

Źródło: Na podstawie danych Spółki Y.

Utworzone w styczniu rezerwy w całości dotyczyły kosztów, które ujęte zostały w księgach w miesiącu lutym, w związku z powyższym nieutworzenie rezerw w styczniu skutkowało brakiem możliwości ich rozwiązania w lutym. A zatem zmniejszając rezerwę w styczniu zmniejszono jej odpis w lutym. W efekcie salda konta nie ulegają zmianie, zmieniają się jedynie salda kont w poszczególnych miesiącach.

W zależności od metod działania możliwe było osiągnięcie przedstawionych poniżej korzyści.

Premia kadry zarządzającej za miesiące styczeń i luty w przypadku rzetelnego prowadzenia ewidencji księgowej:

$$\text{STYCZEŃ} = 0,00 \text{ zł}$$

$$\text{LUTY} = 342\,080,60 \text{ zł} * 10\% = 34\,208,06 \text{ zł}$$

$$\text{SUMA} = 34\,208,06 \text{ zł}$$

Premia kadry zarządzającej za miesiące styczeń i luty w przypadku dopuszczenia się manipulacji:

$$\text{STYCZEŃ} = 250\,828,83 \text{ zł} * 10\% = 25\,082,88 \text{ zł}$$

$$\text{LUTY} = 327\,080,60 \text{ zł} * 10\% = 32\,708,06 \text{ zł}$$

$$\text{SUMA} = 57\,790,94 \text{ zł}$$

Korzyści osiągnięte w konsekwencji zastosowanej manipulacji:

$$57\,790,94 \text{ zł} - 34\,208,06 \text{ zł} = 23\,582,88 \text{ zł}$$

Dzięki zastosowanej w miesiącu styczniu manipulacji kadra zarządzająca spółki Y osiągnęła 23 582,88 zł premii więcej niż w przypadku stosowania rzetelnej ewidencji księgowej.

Podsumowanie

Falszowanie sprawozdań finansowych może prowadzić do bardzo poważnych konsekwencji. Mimo iż jest dokonywane w interesie właścicieli albo zarządu lub w wyjątkowych sytuacjach obu tych grup równocześnie w długim okresie czasu może powodować bankructwa. Problem z obiektywną oceną operacji gospodarczych powstaje wtedy, gdy wynagrodzenie oraz ocena zarządu zależna jest od wymiernych efektów w postaci wielkości ujętych w bilansie oraz rachunku zysków i strat.

Typowym przykładem była giełdowa spółka WorldCom. W 1999 r. jej akcje sprzedawano po 60 dolarów. Firma działała w 65 krajach i zatrudniała ponad 60 tys. pracowników. Miała 20 mln abonentów międzystrefowych i 2 mln abonentów łączności lokalnej w Stanach Zjednoczonych. Od połowy 1999 do maja 2002 r., firma stosowała nieuczciwe metody rachunkowości, w celu ukrycia ma-

lejących zarobków, aby utrzymać wysokie ceny akcji. Mechanizm oszustwa działał w dwojaki sposób: po pierwsze księgowano część kosztów na opłaty za korzystanie z sieci innych firm jako inwestycje, po drugie zwiększano przychody z fałszywych zapisów księgowych. Dzięki temu i innym manipulacjom firma wykazała za 2001 r. i pierwszy kwartał 2002 r. ponad 1,5 mld dolarów zysku zamiast, jak się przypuszcza, około 1,2 mld dolarów strat. WorldCom manipulował danymi w księgach głównie po to, aby finansowy wizerunek firmy odpowiadał oczekiwaniom inwestorów na Wall Street. W połowie 2002 r. zespół audytorów w WorldCom wykrył w dokumentach firmowych nieprawidłowości. Za pomocą „agresywnej księgowości” firma podwyższyła swe dochody o 3,85 mld dolarów. Po ujawnieniu skandali w Ameryce, okazało się, że silne zachodnioeuropejskie przedsiębiorstwa również nie są wolne od zjawiska agresywnej rachunkowości. Temat ten jest więc wciąż aktualny. Celem artykułu było wyjaśnienie podstawowych pojęć związanych z możliwością kreowania wyniku finansowego, a także przedstawienie skutków oszustw finansowych dla wyników przedsiębiorstw. Cel ten został osiągnięty.

Przepisy prawa dążące do coraz bardziej unormowanej rachunkowości mają przyczynić się do coraz mniejszych różnic w interpretacji sprawozdań finansowych, a tym samym ograniczyć swobodę wyboru i możliwość popełniania przestępstw finansowych.

Literatura

- Elliott B. & Elliott J. (2000), *Financial Accounting and Reporting*, Financial Times – Prentice Hall, Harlow – London – New York.
- Emerling I. (2014), *Creative Accounting versus the Financial Result of an Enterprise*, “Human and Social Sciences at the Common Conference”, Vol. 2, No. 1.
- Guy D.M. (2002), *Guide to International Standards on Auditing and Related Services 2003*, Practitioners Publishing, Texas.
- Kaczmarek M. (2008), *Polityka bilansowa jako narzędzie rachunkowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Kamiński R. (2003), *Polityka bilansowa a ocena działalności przedsiębiorstwa*, Ars boni et aequi, Poznań.
- Kutera M., Hołda A., Surdykowska S. (2006), *Oszustwa księgowe: teoria i praktyka*, Difin, Warszawa.
- Parker R. (1995), *Financial reporting in the United Kingdom and Australia* [w:] red. C. Nobes i R. Parker, *Comparative International Accounting*, Prentice Hall, Upper Saddle River, New Jersey.

- Plóciennik-Napierała J. (2006), *Rachunkowość w praktyce przedsiębiorstw usługowych*, Difin, Warszawa.
- Pope P.F. (2010), *Bridging the Gap Between Accounting and Finance*, "The British Accounting Review", Vol. 42.
- Sawicki K. (2002), *Polityka bilansowa i analiza finansowa, Nowoczesne metody zarządzania przedsiębiorstwem*, „Ekspert” Wydawnictwo i Doradztwo, Wrocław.
- Sawicki K., red. (2009), *Wykorzystanie polityki bilansowej i analizy finansowej w zarządzaniu przedsiębiorstwem*, „Ekspert” Wydawnictwo i Doradztwo, Wrocław.
- Schneider K. (2007), *Błędy i oszustwa w dokumentach finansowo-księgowych*, PWE, Warszawa.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.
- Walińska E. (2007), *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, ogólne zasady pomiaru I prezentacji pozycji bilansu I rachunku wyników*, Wyd. III uaktualnione, Wolters Kluwer, Kraków.

SHAPING A COMPANY FINANCIAL RESULTS VERSUS FINANCIAL FRAUD

Summary: Each company in the conduct of his business try to maximize profit. Carrying on business is required to keep books in accordance the law. The government, however, leaves some businesses the right to choose, which make it possible effects on the accounting for financial result. Units in pursuing economic cycle or profit and business continuity, lawful conduct policy amount, or cross the border of the legality of their actions and allow the manipulation of financial data. This limit can be extremely often difficult to determine because it is based on the incalculable value of such as morality or ethics. The aim of the article is to introduce the related of financial results and present potential risks and consequences for business accounting fraud.

Keywords: financial results, the instruments of shaping the financial result, the right choice, accounting errors, accounting fraud.